

TÜRKİYE EKONOMİ KURUMU

TARTIŞMA METNİ 2008/6

[http ://www.tek.org.tr](http://www.tek.org.tr)

İKTİSAT PROGRAMLARI HOMOJEN MAL DEMETİ VE HOMOJEN MAL MI OLUYOR ?

Eren, Ercan ve Serçin Şahin

Mart, 2008

İKTİSAT PROGRAMLARI HOMOJEN MAL DEMETİ VE HOMOJEN MAL MI OLUYOR?

Ercan Eren¹

Serçin Şahin²

Son yirmi- otuz yılın gerçeği küreselleşme sürecidir. Küreselleşme ülkelerin dışa açıklığını yalnız dış ticaret, finans hareketleri anlamında gerçekleştirmemiştir. Üniversiteler de küreselleşme sürecinden yoğun bir şekilde etkilenmektedirler.

Küreselleşmenin ana sonuçlarından bir tanesi, malların dünya çapında standart haline gelmesi, “homojenlenmesi”dir. Standart ürün, dünyanın her tarafında aynı fiyattan satılır. Bu, o ürünün değişmeyeceği, kalitesinin artmayacağı anlamına gelmemektedir.

Bu çalışmada, küreselleşme sürecinin üniversitelerin lisans programlarını homojen mal demeti(bundle) ve homojen mala benzer bir şekilde etkileyip etkilemediği iktisat lisans programları özelinde incelenecektir. Yani, farklı üniversitelerinin iktisat ders planları birbirine benzemekte midir? Ders planlarında yer alan derslerin içerikleri hatta önerilen kitaplar aynı mıdır? Bu soruya kısmen evet yanıtı verilecektir. Süreç, kısmenin genelliğe dönüşmesidir.

Küreselleşme yanında bir diğer konu, aynı dönemde iktisattaki gelişmelerdir. İktisattaki gelişmeler programları nasıl etkilemektedir?

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk önce kısaca küreselleşme ele alınacaktır. Daha sonra ABD ve Avrupa’daki önde gelen iktisat programları hakkında özet bilgi verilecektir. Üçüncü bölümde ABD ve Türkiye’deki belli başlı iktisat programları incelenecektir. Dördüncü bölümde iktisatta gelişmeler ele alınacaktır.

¹ Prof.Dr. YTÜ, İİBF

² Ar.Gör. YTÜ, İİBF

Küreselleşme

İktisatta küreselleşme fiyatlar, ürünler, ücretler, faiz oranları ve kar oranlarının yakınsaması olarak tanımlanmaktadır. Daha genel olarak, üretim ve tüketim kalıplarının yakınsamasına bağlı olarak kültür, güç, gerginlik ve açlığın **homojenleşmesi** olarak tanımlanmaktadır.³

Küreselleşmenin neden olduğu ekonomik açıklık, yalnız ticaret, yatırım ve finansal alanı değil, hizmet, bilgi ve fikirler alanını da içermektedir. Bilgi ve fikirler alanı, üniversitelerdeki dönüşümü özellikle ilgilendirmektedir.

Türkiye, Dünyadaki gelişmelere en hızla adapte olan ülkelerden bir tanesidir. Hatta Türkiye'nin adaptasyonun pro aktif değil, reaktif olduğu, edilgen konumda olduğunu dair görüşler de vardır.(Z.Öniş ve F.Şenses, 2007) Yani gelişmeleri önceden görüp, gelişmeleri kendi politikaları yönünde kullanan değil, gelişmelere uyum sağlayan konumdadır.

Türkiye küreselleşme sürecinin yanında, onun da bir parçası olarak AB ile ilişkilerini geliştirmiş, üye adayı ülkelerden biri olmuştur. AB ile uyum çerçevesinde birçok yasa çıkartılmış ve uygulamaya konulmuştur. Eğitim ve bu bağlamda üniversitelerle ilgili düzenlemeler yapılmıştır ve yapılacaktır. Düzenlemeler, iktisat programlarını da yakından ilgilendirmektedir.

Son 25 yılda dünyada küreselleşme süreci daha da ivme kazandı. Son 25 yıl 2. Küreselleşme süreci olarak da adlandırılmaktadır.⁴(D.Nayyar,2006, s.137-159)

Bu gün entegrasyon daha hızlıdır. Fakat emek hareketlerinde durum oldukça farklıdır. Kalifiye olmayan emek için uluslararası dolaşım kısıtlıdır. Ancak kaçak yollarla dolaşım sağlanmaktadır. Bazı mesleklerde ve nitelikli elemanda dolaşım daha kolaydır. Bu konuda doğrudan veya dolaylı yollardan kolaylık sağlanmaktadır. Bir araştırmaya göre, Türkiye'de iyi eğitim gören her 100 kişiden 59'u başka ülkeye gitmektedir. Gidenlerin %77'si Türkiye'ye dönmek istememektedir. Beyin göçünün Türkiye'ye maliyetinin yıllık 2-2.5 milyar \$ civarında olduğu tahmin edilmektedir.⁵⁶

³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Globalization>

⁴ Küreselleşmenin ekonomik sonuçları için bkz.Globalization and Inequality, World Economic Outlook, 2007

⁵ Hürriyet Gazetesi, 11 Ekim 2007

Türkiye, ABD'ye eğitim için gönderdiği öğrenci sayısı en hızlı artan ülkeler arasındadır.(N.D.Güngör ve A.Tansel, 2007, s.4)

Aynı şekilde diğer birçok ülkede olduğu gibi, yakın gelecekte Türkiye'de yabancı üniversitelerin kurulması veya şube açması beklenmektedir. Türkiye'nin üyesi bulunduğu Dünya Ticaret Örgütü çerçevesinde yürürlükte olan Hizmet Ticaret Anlaşması(GATS) bağlamında eğitim hizmetlerinin ticareti serbestleşmiş durumdadır. F.(Şenses, 2007, s.6)

Bu çalışma açısından önemli olan şudur; küreselleşme mal farklılaştırmasını, heterojenliği azaltmakta ve mal fiyatları arasında yakınsama gerçekleşmektedir. Serbesti nedeniyle aynı kalitede mal, aynı fiyattan satılmaktadır. Standart ürünlerde kalite ve fiyat yakınsaması gerçekleşmektedir. Özellikle ticarete konu olan mallarda yakınsama gerçekleşmektedir.

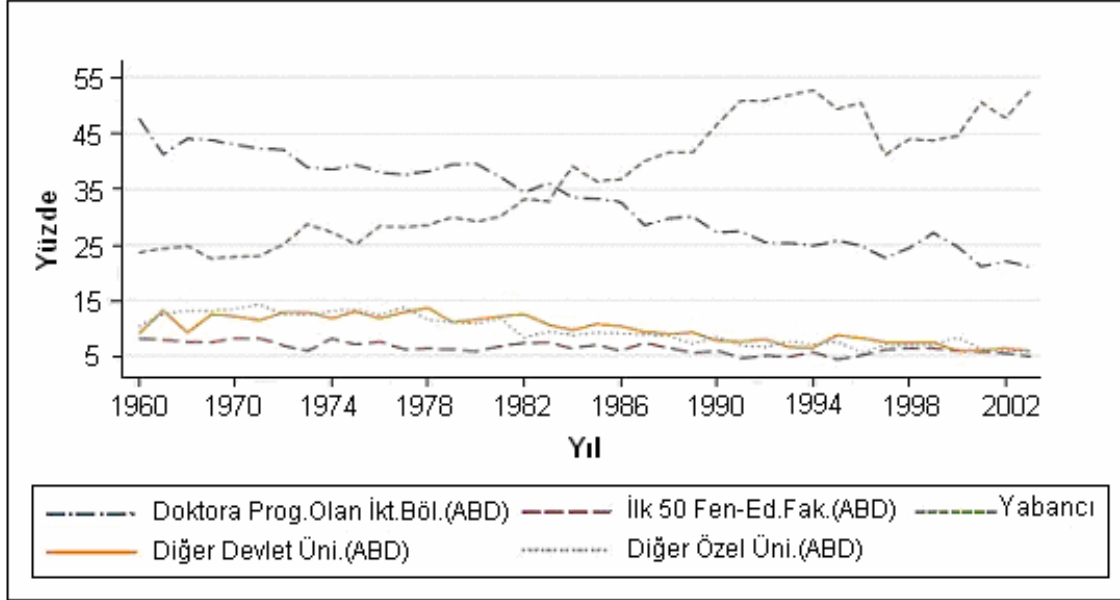
ABD'de İktisat Doktora Programları ve Yabancı Öğrenciler

Küreselleşmenin ilk ve önemli yansıması ABD'deki iktisat doktora programlarındaki yabancı öğrencilerdir. Özellikle, önde gelen üniversitelerin iktisat programlarında yabancı öğrenciler oldukça çok sayıdadır. Bunların çoğu da ABD'ye yerleşmektedir. (D.Colander, 2002, s.15)

ABD'de 1970 yılından bu yana her yıl 850–1150 arasında kişi iktisat doktoru olmaktadır. Bunlar içinde ABD vatandaşları veya ABD'de lisans eğitimini tamamlayanların sayısı ve oranı hızla azalmaktadır. 1972 yılında 852 iktisat doktorundan 800 tanesi ABD vatandaşı iken, bu sayı 2003 yılında 400 den daha azdır. 396 kişi ABD kökenlidir. 2002 yılı itibarıyla iktisat doktora öğrencilerinin %38.2 si ABD'de üniversiteyi bitirenler, %5'i İngiltere, Yeni Zelanda, Kanada, Avustralya gibi İngilizce konuşan ülke vatandaşları, %57'si diğer yabancı ülke vatandaşlarıdır. 2009, 2010 'da ABD kökenli öğrenci sayısının %30 lara düşmesi beklenmektedir. Dikkat çekici bir nokta ABD'de doktora yapanların %50'si iş yaşamlarına ABD'de başlamaktadırlar. Bir diğer önemli nokta ise yabancı öğrencilerin sayısal GRE'lerinin, ABD'lilere göre oldukça yüksek olmasıdır. (J.F.Siegfried ve W.A.Stock, 2006, s.1-34; J.F.Siegfried ve W.A.Stock, 2004, s.272-285)

⁶ Beyin göçü ve TÜBİTAK'ın beyin göçü konusundaki çalışmaları için bkz. <http://www.fp7.org.tr/Portals/0/Alanlar/People/Tersine%20Beyin%20Gocu%2028.06.07.pdf>

Benzer gelişmeler, Avrupa'daki üniversiteler ve iktisat programları açısından da geçerlidir. Avrupa üniversitelerinde yabancı öğrenci sayısı hızla artmaktadır.

Şekil 1.İktisat Doktorlarının Lisans Öğrenimini Yaptıkları Kurumlara Göre Dağılımı (Kaynak: J.F.Siegfried ve W.A.Stock, 2006)

ABD ve Avrupa'daki İktisat Programları

ABD ve Avrupa'daki üst düzey üniversitelerin iktisat lisans programlarında ortak yönler yanında, bazı farklar dikkati çekmektedir.

Amerika'da lisans ve lisansüstü programları oldukça homojendir. Lisansüstü programlarda, özellikle ilk yıllarda herkes aynı modeller setini, aynı yaklaşımları öğrenmektedirler. (D.Colander, 2002, s.16)

Avrupa Birliğinde iktisat lisans, hatta ilk ve orta eğitimi 1999 öncesi ve sonrası diye ayırmak gerekir. Avrupa Birliğinde birleşik emek piyasasına geçilmesi ve Bolonya süreciyle birlikte ortak yüksek öğretim süreci hızlanmıştır. Eğitim süreleri gibi konularda farklar azalmıştır. İlk ve lise eğitimi 12 yıldır.

Bolonya süreci(1999) ile Tek Avrupa Eğitim Bölgesi yaratılmak amaçlanmıştır. 21 ülke ile başlamış ve 45 Avrupa ülkesi sürece dâhil

olmuştur. Öğrenci değişim programları, ülkeler arasında diplomaların uyumluluğunda büyük ilerlemeler sağlanmıştır.(H.Monterio ve A.F.Lopez, 2006) Programlar büyük ölçüde ABD'deki programlara uyumlu hale getirilmiştir.

ABD'deki iktisat lisans programlarının ortak özelliği çekirdek(Kor) dersler dışında, diğer derslerin neredeyse hepsinin iktisat seçimlik olmasıdır. Çekirdek dersler İktisada Giriş, Mikro İktisat, Makro İktisat, Matematik, İstatistik ve Ekonometridir. Çekirdek derslerin dışında herhangi bir dersin zorunlu ders olarak yer aldığı üniversitelerin oranı %25'i geçmemektedir. İktisat kodlu dersler dışında seçimlik ders yoktur. ABD'de İstatistik ve Ekonometri dışındaki diğer çekirdek dersler genellikle iki dönemlidir.

Avrupa'daki belli başlı iktisat programlarında ABD'ye benzerlik artmıştır. Fakat yine de Avrupa'daki programlar daha rijittir. Zorunlu ders sayısı daha fazladır. Zorunlu dersler arasında iktisat kodlu dersler dışında dersler de vardır. Ayrıca seçimlik ders listesinde iktisat kodlu dersler yanında işletme, hukuk, bilgisayar, sosyal bilimler, yabancı dillerden dersler mevcuttur.(H.Monterio ve A.F.Lopez, 2006, s.16)

Bilim Dalı	Ders	Zorunlu Kılan Üniversite Oranı(%)	
		Avrupa	ABD
Çekirdek Dersler			
İktisat	Makro İktisat	100	100
İktisat	Mikro İktisat	100	100
Sayısal Yöntemler	Matematik	95	95
Sayısal Yöntemler	İstatistik	80	95
Sayısal Yöntemler	Ekonometri	75	55
İktisat	İktisada Giriş	55	95
Diğer Zorunlu Dersler			
İşletme	İşletme Yönetimi	50	0
Sosyal Bilimler	İktisat Tarihi	45	5
İşletme	Muhasebe (Finansal Muhasebe/ Maliyet Muhasebesi)	45	0
İktisat	Tez	40	25
İktisat	Uygulamalı İktisat	40	5
İktisat	Uluslararası Ticaret	35	5
İktisat	Endüstriyel Organizasyon	35	0
İktisat	Kamu Ekonomisi	35	0
Bilgisayar Bilimleri	Bilgisayar Bilimleri	30	5
İktisat	İktisat Politikası	30	0
İktisat	Enformasyon ve Belirsizlik İktisadı	30	0
İktisat	Oyun Teorisi	30	0
Hukuk	Hukuka Giriş	30	0
İşletme	İşletme Finansı	30	0

Tablo 1. İktisat Lisans Programlarındaki Zorunlu Dersler (Kaynak: H.Monterio ve A.F.Lopez, 2006, s.13)⁷

⁷ Tabloda ele alınan iktisat programlarının bağlı olduğu üniversiteler şunlardır: Harvard, Chicago, MIT, Northwestern, Pennsylvania, Yale, Princeton, Stanford, California, New York, Columbia,, California(San Diego), Michigan, California(Los Angeles), Cornell, Texas, Rochester, Tilburg(Hollanda), Wisconsin(Madison), London School of Economics(İngiltere), Minesota, Boston, University College of London(IFS, İngiltere), Cambridge(İngiltere), Oxford,(İngiltere), Toulouse(Fransa), Barcelona(İspanya), Amsterdam(Hollanda), CarlosIII, Madrid(İspanya), Essex(İngiltere) Pompeu Farba(Fransa), Louvain(Belçika), Erasmus(Hollanda), Stockholm School of Economics(İsveç), Warwick(İngiltere), Vienna(Avusturya), Bonn(Almanya), Cophagen(Danimarka), York(İngiltere), Southampton(İngiltere). Üniversitelerde ilk yirmi Dünya Puan Sıralamasına, daha sonraki sıralama Avrupa Puan Sıralamasına uygun olarak seçilmiştir.

1.Grup – Her İki Bölgede de Üniversitelerin %75'ten Fazlasının Açtığı Dersler					
Makro İktisat	Mikro İktisat	Matematik	Endüstriyel Organizasyon	İstatistik	Ekonometri
Uluslararası Ticaret	Kamu Ekonomisi	Kalkınma İktisadı	Uluslararası Finans	Finansal İktisat	Para ve Banka
2.Grup – Avrupa'da Üniversitelerin %75'inden Fazlasının ve ABD'de Üniversitelerin %50 ila %75'inin Açtığı Dersler					
İşletme Finansı			Muhasebe		
3.Grup – ABD'deki Üniversitelerin %75'inden Fazlasının ve Avrupa'daki Üniversitelerin %50 ila %75'inin Açtığı Dersler					
İktisada Giriş Oyun Teorisi	Uygulamalı İktisat Tez	Çevre Ekonomisi İktisat Tarihi	Çalışma Ekonomisi		
4.Grup – Avrupa'daki Üniversitelerin %75'inden Fazlasının ve ABD'deki Üniversitelerin %50'sinden Azının Açtığı Dersler					
İşletme Yönetimi					
5.Grup – ABD'deki Üniversitelerin %75'inden Fazlasının ve Avrupa'daki Üniversitelerin %50'sinden Azının Açtığı Dersler					
Geçiş Ekonomileri Hukuk ve İktisat	Kamu Tercihi Sağlık Ekonomisi	Kamu Maliyesi Doğal Kaynaklar Ekonomisi	Seminer		
6.Grup – Her İki Bölgede de Üniversitelerin %50 ila %75'inin Açtığı Dersler					
İktisat Politikası					
7.Grup – Avrupa'daki Üniversitelerin %50 ila %75'inin ve ABD'deki Üniversitelerin %50'sinden Azının Açtığı Dersler					
Bilgisayar Bilimleri	İktisadi Düşünce Tarihi	Pazarlama	Sosyoloji	Siyaset Bilimi	
Avrupa'nın İktisadi Entegrasyonu	Hukukun Alt Dalları	İşletme Stratejisi	Yabancı Diller		
8.Grup – ABD'deki Üniversitelerin %50 ila %75'inde ve Avrupa'daki Üniversitelerin %50'sinden Azında Açılan Dersler					
İktisadi Büyüme	Sosyal İktisat	Demografi ve Nüfus İktisadı	Enformasyon ve Belirsizlik İktisadı	İktisat Teorisinde Konular	
Asya Ekonomisi	Kent Ekonomisi	Latin Amerika Ekonomisi	Ayrımcılık İktisadı		

Tablo 2. İktisat Lisans Programlarında Açılan Dersler (Kaynak: H.Monterio ve A.F.Lopez, 2006, s.15)

Türkiye ve ABD'deki Belli Başlı İktisat Programlarının Karşılaştırılması

Bu bölümde özellikle Kalaitzidakis'in çalışmasında (P.Kalaitzidakis ve diğerleri, 2001, 2003) yer alan dünya iktisat bölümleri sıralamasındaki ilk 20 ABD üniversitesi (Bkz.Ek.1) ile Türkiye'deki ilk 5 İngilizce eğitim yapan devlet, Vakıf ve Türkçe eğitim yapan devlet üniversiteleri kendi içinde gruplanarak karşılaştırılmıştır. Sıralamanın belirlenmesinde 2007 ÖSS yerleştirme puanları temel alınmıştır. Ders bazında ayrıntılara inilmemiştir.⁸

Beklenen “ders programlarının büyük kısmının Anglo-Amerikan etkisi altında olduğu bir ortamda”(F.Şenses, 2007, s.18) Türkiye'de de ders programlarının ABD Üniversitelerindeki programlara yakınlaşmasıdır.

Bir diğer beklenti, yakınlaşmada sıralamanın önde gelen vakıf üniversiteleri, önde gelen İngilizce eğitim veren devlet üniversiteleri ve Türkçe eğitim veren devlet üniversiteleri iktisat programları olması yönündedir.(F.Şenses, 2007a, s.29, 31) Bu beklentinin ardında yatan temel etken, önde gelen vakıf ve devlet üniversitelerinin öğretim kadrolarında ABD'de doktora yapmış öğretim üyelerinin daha yüksek bir oranda olmasıdır.(F.Şenses, 2007a, s.30)

Üniversitelerin ders planları incelendiğinde, beklenildiği gibi, Amerikan Üniversitelerinin İktisat lisans programlarında yalnız çekirdek derslerin⁹ zorunlu olduğu görülmüştür.(Ek 1) Diğer tüm iktisat dersleri seçimlidir. Bölüm dışı ders sayısı çok düşüktür ve yine bu dersler de seçimlik olarak açılmaktadır.

Koç, Bilkent, Sabancı, İstanbul Bilgi ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitelerinin iktisat bölümleri, vakıf üniversiteleri arasında ilk 5 sırayı

⁸ Benzer bir çalışma için bkz. E.Uygur ve O.S.Erdoğan, 2005,s.103-110.

⁹ Çekirdek dersler; İktisada Giriş, Mikro İktisat, Makro İktisat, Matematik, İstatistik ve Ekonometridir.

almaktadır. (Bkz. Ek.2) Temel ders grubunu¹⁰ oluşturan ve zorunlu ders olarak yer alan İktisada giriş, mikro İktisat ve makro İktisat derslerinin ortalama ders-dönem¹¹ sayısı 4.2 dir. Ortalamadan en büyük sapma, bu dersleri yalnızca 2 ders-dönem veren Sabancı üniversitesinde gerçekleşmektedir. Sabancı üniversitesinin genel olarak ders planı incelendiğinde, diğer üniversitelerden hayli farklı bir yapıda olduğu görülmektedir.

Çekirdek dersleri oluşturan Matematik derslerinin ortalama ders-dönem sayısı 3.6'dır. Bu hayli yüksek bir orandır. Genel olarak Amerikan üniversitelerinde seçimlik olan bazı matematik dersleri, Türkiye'de incelediğimiz programların çoğunda zorunludur.

İstatistik ve Ekonometri derslerinin ise, ortalama 1.8'er ders-dönem verildiği görülmektedir. Bu İstatistik ve ekonometri derslerinin genellikle ikişer dönem okutulduğu anlamına gelmektedir.

Vakıf üniversitelerinde çekirdek dersler dışında zorunlu tutulan diğer İktisat derslerinin sayısı oldukça düşüktür.(3.2) Koç ve Bilgi üniversitelerinin ders planlarında çekirdek ders dışında zorunlu İktisat dersi yer almazken, Sabancı Üniversitesinin programında ise yalnızca bir zorunlu İktisat dersi yer almaktadır.

Dikkate değer bir diğer nokta ise, zorunlu tutulan bölüm dışı derslerdir. İktisat programlarının geleneksel yoldaşı olan işletme derslerinin Sabancı ve Bilgi Üniversitelerinin programlarında yer almadığı görülmektedir. Diğer üniversitelerde de az olan bu derslerin ortalama sayısı 1.4 ders-dönem olarak gerçekleşmiştir. Diğer sosyal bilim dersleri için de benzer bir durum geçerlidir. Her ne kadar ortalama 5.8 ders-dönem olduğu görülse de, buna Sabancı üniversitesinin programında yer alan 15 zorunlu diğer sosyal bilim dersinin sürükleyici etkisinin yol açtığı belirtilmelidir. Sabancı üniversitesi çıkarıldıktan sonra diğer üniversiteler için aynı ortalama 3.5 olarak gerçekleşmektedir.

¹⁰ İktisada giriş ve her düzeydeki Mikro ve Makro İktisat dersler İktisat programının temel dersleri olduğu kabul edilmiştir.

¹¹ Bu çalışmada sunulan tüm tablolarda derslerin müfredatta aldığı yeri hesaplamak için "Ders-dönem" birimi kullanılmıştır. Bu sayının 1'den yüksek olması, bir ders veya ders grubu için aynı dönemde birden fazla ders açıldığını veya aynı dersin birden fazla dönem verildiği anlamına gelir. Dönem sayısı yanında kredilerinde dikkate alınabilirdi. Karışıklık yaratacağı endişesiyle yalnız dönem sayısına öncelik verilmiştir.

Özetle, beş vakıf üniversitesinin programlarında, Sabancı üniversitesinin nispeten farklı programı bir yana konulursa, diğer üniversitelerin programlarının standart bir ABD üniversitesinin programına oldukça yakınsadığı görülmektedir. İktisat Tarihi ve Türkiye ekonomisi dersinin hiçbir programda zorunlu ders olarak yer almaması; İktisadi düşünce tarihi dersinin ise, yalnız iki programda zorunlu ders olarak yer alması dikkat çekicidir.

İngilizce eğitim yapan ilk 5 devlet üniversitesi olarak Boğaziçi, ODTÜ'nün lisans programları ile Marmara, Hacettepe ve İstanbul Üniversitelerinin İngilizce İktisat Programları incelenmiştir. (Bkz.Ek.3)

Bu üniversitelerin iktisat lisans programlarında temel derslerin ortalama ders-dönem sayısı 5.6'dır. Bu oldukça yüksek bir sayıdır. ODTÜ dışında, dersler her iki dönemde de okutulmaktadır.

Matematik dersleri ortalama 4.2 ders-dönem verilmektedir. Temel derslerde olduğu gibi, bu rakam da oldukça yüksektir. İstatistik ve Ekonometri derslerinin ortalamaları ise beklentiler doğrultusunda, sırasıyla 2.4 ve 1.6 ders-dönem olarak gerçekleşmiştir.

Diğer zorunlu iktisat derslerine bakıldığında, İngilizce eğitim veren devlet üniversitelerinin hepsinde bu derslerin yer aldığı ve ortalama ders-dönem sayısının 10.2 olarak gerçekleştiği görülür. Bu sayı vakıf üniversitelerinin ortalaması olan 3.2'ye göre oldukça yüksektir. Tüm programlarda Türkiye Ekonomisi dersi yer almakta; Türkiye İktisat Tarihi ve Genel İktisat Tarihi dersleri ise yalnız birer programda zorunlu olarak bulunmaktadır.

Programlarda işletme bölümünden alınan ders-dönem ortalaması 1.8'dir. ODTÜ ve Marmara İngilizce İktisat programında zorunlu işletme dersi yoktur. Diğer sosyal bilimlerden alınan ders dönem ortalaması da hayli düşüktür ve 2.4 seviyesindedir.

Özetle, her ne kadar toplam kredi sayılarının vakıf üniversitelerine göre oldukça fazla olması iki grubun programları arasında karşılaştırma yapmayı zorlaştırırsa da, vakıf üniversitelerine göre İngilizce eğitim veren devlet üniversitelerinde çekirdek dersleri oluşturan temel ve sayısal derslerin müfredatlardaki ağırlıkları daha fazla olduğu söylenebilir. Ayrıca, çekirdek dersler dışındaki zorunlu iktisat ders sayısı da oldukça fazladır. Bu anlamda sayısal yöntemlere ağırlık verme açısından ABD üniversitelerine

benzedikleri, ancak zorunlu ders sayısının çokluğu nedeniyle de, aynı zamanda ABD üniversitelerinden uzak oldukları söylenebilir. Bunun yanında, bölüm dışı zorunlu ders sayısının azalması açısından da ABD üniversitelerine hayli yakınlaşmışlardır.

Türkçe eğitim veren devlet üniversiteleri arasında ilk 5 sırayı oluşturan iktisat lisans programları Ankara, Hacettepe, YTÜ, Marmara ve İstanbul üniversitelerine aittir.

Temel derslerin ortalama ders-dönem sayısı 4.8'dir. Bu sayı vakıf üniversiteleri ortalamasından yüksek, İngilizce eğitim veren devlet üniversitelerin ortalamasından ise düşüktür.

Matematik derslerinin ortalama dönem sayısı 3.2 dir. Bu ortalama oldukça yüksektir. Vakıf ve İngilizce eğitim veren devlet üniversitelerinde olduğu gibi Türkçe eğitim veren programlarda da, matematik dışında matematiksel iktisat gibi zorunlu dersler yer almaktadır. İstatistik ve Ekonometri derslerinin ortalama ders-dönem sayıları sırasıyla 2 ve 1.4'tür.

Genel olarak çekirdek dersler grubunda yer alan matematik, istatistik ve ekonometri derslerinin toplam ders-dönem ortalamaları vakıf, İngilizce eğitim yapan devlet ve Türkçe eğitim yapan devlet üniversitelerinde sırasıyla 7.2 , 8.2 ve 6.6 olarak gerçekleşmiştir. Bu, Türkçe eğitim yapan devlet üniversitelerde "sayısallaşmanın diğer iki üniversite grubuna göre daha düşük olduğu anlamına gelmektedir.

Çekirdek dersler dışındaki diğer zorunlu iktisat derslere bakıldığında, Türkçe programlarda bu derslerin dönem ortalaması 14.2 dir. Bu sayı vakıf üniversitelerinde 3.2, İngilizce eğitim veren devlet üniversitelerinde 10.2 idi. Buna göre, zorunlu iktisat dersleri açısından Türkiye'deki programların Avrupa'daki programlara daha yakın olduğu söylenebilir.

Bir başka dikkat çeken nokta Türkçe programlarında iktisadi düşünce tarihi, genel iktisat tarihi, uluslararası iktisat ve Türkiye ekonomisinin zorunlu olması ve bütün programlarda yer almasıdır. Türkiye iktisat tarihi de iki programda zorunludur. Ayrıca iktisat politikası, iktisadi sistemler gibi diğer programların zorunlu ders listesinde yer almayan bazı zorunlu dersler de bulunmaktadır.

Türkçe programlarda işletme grubu derslerin ortalama dönem sayısı 3.2 dir. Bütün programlarda (genel) muhasebe dersi yer almaktadır. Zorunlu iktisat ve işletme (ve kısmen maliye) grubu ortalama dönem sayısının yüksekliği açısından Marmara Üniversitesi iktisat bölümünün diğer programlara nazaran farklı konumda olduğu söylenebilir.

Diğer sosyal bilimlerden alınan derslerde ortalama ders-dönem sayısı 4.2 dir. Bu İngilizce eğitim veren devlet üniversitelerinin ve Sabancı üniversitesi hariç tutulduğunda vakıf üniversitelerinin ortalamasından (3.5) yüksektir.

Karşılaştırma yapmak için ders kredileri kullanıldığında da, benzer sonuçların tekrarlandığı görülebilir. (Bkz.Ek.5,Ek.6,Ek.7) Ancak dikkat çekici iki bulgu, müfredatlarında zorunlu olarak yer alan temel derslerin Vakıf, İngilizce eğitim yapan devlet ve Türkçe eğitim yapan devlet üniversitelerinde kredi ortalaması sırasıyla 13, 18,8 ve 18,8 olarak, diğer zorunlu iktisat dersleri için ise 9,2, 29,8 ve 49,6 olarak gerçekleşmiş olmasıdır. Görüldüğü gibi, vakıf üniversiteleri, diğer iki üniversite grubuna göre bu derslerin ağırlıklarını düşük tutmaktadır. Devlet üniversiteleri ise, öğrencilerin zorunlu tutulmazsa her zaman “kolay” dersleri alarak, “gerekli” dersleri almayacakları biçiminde yerleşmiş bir kanı olduğundan olsa gerek, bir iktisat mezununun mutlaka alması gerektiğini düşündükleri dersleri zorunlu tutmaktadırlar.

Son olarak tüm üniversite gruplarının iktisat lisans programlarında yer alan seçimlik derslerin¹² ortalama ders-dönem sayıları ve ders planlarındaki ortalama oranları karşılaştırılırsa; vakıf üniversitelerinin, ABD üniversitelerine diğer iki üniversite grubundan daha yakın bir konumda olduğunu ortaya koymaktadır. Seçimlik derslerin ortalama ders-dönem sayısının Vakıf, İngilizce eğitim yapan devlet ve Türkçe eğitim yapan devlet üniversitelerinde sırasıyla 16,2, 14 ve 12,2 olduğu görülmektedir. Müfredatta yer alan seçimlik ders sayısının zorunlu ders sayısına oranı da benzer biçimde 0.342, 0.302 ve 0.228 biçiminde gerçekleşmiştir.¹³ (Bkz.Ek.8) Oranlar ders kredileri baz alınarak yapıldığında da sırasıyla 0.350, 0.303 ve 0.195 olarak gerçekleşmekte, yani aynı sıralama korunmaktadır. (Bkz.Ek.9) Mezuniyet için gerekli olan kredi sayılarının üniversite grupları için ortalamaları da, aynı bulguyu desteklemektedir. Bu ortalamalar da sırasıyla 130.8, 139.6 ve 159.6 olarak gerçekleşmiş, yani

¹² “Seçimlik Ders” kapsamında, müfredatta alınması zorunlu tutulan derslerin dışındaki tüm dersler yer almaktadır.

¹³ Ders kredileri temel alınarak yapılan hesaplamada da benzer bir durum ortaya çıkmaktadır.(Bkz.Ek.6)

vakıf üniversiteleri bu anlamda da ABD üniversitelerinde olduğu gibi lisans diplomasını almak için gerekli olan ders sayısını düşük tutmaktadır.

İngilizce ve Türkçe eğitim veren devlet üniversitelerinin bölüm içi seçimlik derslerinde çeşitlilik dikkati çekmektedir. Toplumsal cinsiyet ve ekonomi, Post-Keynesyen analiz gibi derslere rastlanmaktadır. Vakıf üniversitelerdeki seçimlik dersler ise daha çok derinleşmeye yöneliktir.(Bkz.Ek.10)

Özetle, Türkçe eğitim veren devlet üniversitelerinin iktisat lisans programları, diğer iki program grubuna nazaran, ABD üniversitelerinin programlarına daha az benzemektedir. Bu programlardaki ders çeşitliliği daha fazladır. Fakat bu çalışmada yer almamakla birlikte, daha önceki dönemlerle kıyaslandığında yaklaşmanın yüksek olduğu söylenebilir. Özellikle, AB'ye uyum ve Bolonya süreci çerçevesinde tüm üniversiteler programlarını yakın zamanda gözden geçirilerek yeniden düzenlenmişlerdir.

Genel olarak Türkiye ve ABD Üniversitelerinin iktisat lisans programları giderek daha fazla yakınlaşmakta; bu yakınlaşmada akademik kadrosunda ABD'de doktora yapmış öğretim üyesi oranı daha fazla olan Vakıf üniversiteleri ve İngilizce eğitim veren devlet üniversiteleri başı çekmektedir.

İktisatta Gelişmeler ve Homojen Mal

Programların birbirine benzemesi yanında, bir başka gelişme derslerin içerikleri ve önerilen kitaplardır. Acaba derslerin içerikleri birbirine benzemekte ve aynı kitaplar mı okutulmaktadır? Homojen bir ürün mü söz konusudur? Bu durumda iktisatta yeni gelişmelerden söz edebilir miyiz? Soruların hepsinin yanıtı evettir.

İktisatta gelişmelerden başlayalım. L.Walras, I. Fisher, P.Samuelson gibi fizikçi iktisatçılar tarafından termodinamiğin özellikle 1. Yasasından hareketle kısıtlı- denge analizi temelinde gelişen iktisat, özellikle 1980'li yıllardan buyana "başkalaşarak değişim" göstermektedir. Bu gelişmelerde oyun teorisi, ekonometri, uygulamalı matematik, biyoloji, psikoloji, nöro bilim vb. alanları yanında fizik- iktisat ilişkisinin tekrar keşfedilmesinin önemli katkısı vardır. İktisatta son yıllarda çok sık kullanılan kavramlardan bazıları heterojen ajanlar, lineer olmama, random(rastlantısal), stokastik(rastgele, olasılıksal) gibi kavramlardır. Gerçekte bu kavramlar termodinamiğin 2. Yasasından hareketle geriye dönmezlik,

entropi(dengesizliğin ölçümü) literatürü çerçevesinde özellikle istatistiksel fiziğin geliştirdiği kavramlardır. Nitekim son yıllarda ekonofizik, termo iktisat, kompleksite iktisadı(doğrusal olmama, çoklu denge, artan getiri, küçük olayların önemini içeren dengesizlik iktisadı) gibi yeni alanlar ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler finansal iktisattan başlayarak yerleşik iktisadı da hızla etkilemektedir. Örneğin yeni klasik iktisatta ortak çerçeve **dinamik stokastik genel denge** modelidir.

Modern iktisatta öne çıkan noktalar(E.Eren, 2005,2007)¹⁴,

1. Zaman analize girmiştir. Zamanın analize girmesi birçok açıdan önemlidir. Özellikle son yıllarda öne çıkan alanlardan bir tanesi olan deneysel iktisat ile birlikte somut zaman analize girmiştir. Deneysel iktisat, laboratuvar ortamında somut zamanlı model kurulmasına olanak sağlamaktadır.
Ayrıca büyüme kuramları, kaynakları veri olmaktan çıkarmıştır. Veri kaynaklar varsayımı terk edilmektedir.
2. Faydacılık. Modern kitaplarda faydacılıktan fazla söz edilmemektedir.
3. Marjinalizm. Matematikte kalkülüsün yerini set kuramı ve topoloji almaktadır. Modern lisansüstü kitaplarda kalkülüsün yerini oyun kuramı almıştır. Ayrıca fraktal geometri, bilgisayar simülasyonlarının gelişimi ile birlikte yeni açınımlar sağlanmıştır.
4. Rasyonellik. Faydacılık- rasyonellik ilişkisinin yerine sınırlı rasyonellik, norm temelli (norm-based) rasyonellik(evrimci oyun kuramı) ve ampirik olarak tanımlanmış rasyonellik kullanılmaktadır.
5. Yöntemsel bireyselcilik. Yöntemsel bireyselcilik yanında komplekstik kuramlar, evrimci oyun kuramları, yeni kurumsalcılık çerçevesinde yeni yöntemsel arayışlar söz konusudur.
6. Genel denge. Çoklu denge öne çıkmıştır.

Yeni katkı alanları ile yerleşik iktisatta öne çıkan alanlar, (D.Colander, R.Holt ve B.Rosser, 2003)

1. Evrimci oyun kuramı,
2. Ekolojik ekonomi,
3. Psikolojik ekonomi,

¹⁴ Ortodoks, heterodoks, yerleşik kavramlarında değişmeler ve karışıklıklar için bkz. D.Colander, R.Holt ve B. Rosser , 2003; D.Dequech, 2007

4. Ekonometri,
5. Kompleksite kuramı(kaos kuramı, genel dengenin yeniden tanımı)
6. Bilgisayar simülasyonları,
7. Deneysel iktisattır.

Bu alanlardaki gelişmeler ayrıca birbirini etkilemektedir. Örneğin çoklu denge kavramına kaos kuramından, doğrusal olmayan dinamiklikten, davranışsal iktisattan, deneysel iktisattan, oyun kuramından ulaşmak olanaklıdır.

Basitleştirme değil, karmaşık sistemler öne çıkmaktadır.

Bir başka gelişme iktisadın ampirik içeriği ile ilgilidir. Teknolojide, bilgisayar donanımı ve yazılımı, uygulamalı ve pür matematikteki gelişmeler, ampirik içeriği çok arttırmıştır.(D.Colander, 2005, s.251

Yeni ekonomi metodolojik olarak daha çok tümevarım yöntemini kullanmaktadır.(W.Milberg, 2007)

Modern iktisatta bu gelişmeler, ders kitaplarında da yer almaya başlamıştır. 1990 lara kadar iktisat kitaplarında iş bölümü, uzmanlaşma ve teknoloji fazla yer almamıştır. Mikro iktisatta Pareto optimalitesi ve statik etkinlik, makro iktisatta konjonktür dalgaları ele alınmıştır. 2000'li yıllarda makro iktisatta büyüme konusu öne çıkmıştır. Mikro iktisat ders kitaplarında değişim daha yavaştır. Dinamik etkinliği ders kitaplarında anlatmak zordur. Ama yine de artan getiri, yaparak öğrenme, patika bağımlılığı gibi konular ders kitaplarına girmeye başlamıştır.(D.Colander, 2002, s.4) Kısaca iktisatta statik etkinliğin yerini dinamik etkinlik almaktadır.

Yeni gelişmeleri iktisat bölümü öğrencilerine anlatabilmek için müfredatı ileri düzeyde kalkülüs, diferansiyel denklemler, kısmi diferansiyel denklemler (Gren fonksiyonları dâhil), klasik mekanik, modern non lineer dinamiklik, istatistiksel fizik, stokastik süreç, bilgisayar programlama, hücre biyolojisininin dâhil edilmesi önerilmektedir. (J.L.McCauley ve S.F.Cohera, 2006, s.20)

İktisattaki gelişmelerin ders kitaplarına ve program içeriklerine yansımaları nasıldır? Bu konudaki gelişmeler kısaca şöyledir.

Mikro ders kitaplarında değişimler şu yönde olacaktır(D.Colander, 2005):

- a. Modeller bir jimnastiktir, gerçek değildir,
- b.Etkinliğe daha az önem verilecektir.
- c.Dengenin sunulduğunda değişme (çoklu denge, modelin dengesi, ekonominin değil, alternatif denge varlığı)
- d. Rasyonelliği akılcılık olarak değil, akla yatkınlık, makul olma anlamında kabul etme,
- e. Artan getiri, patika bağımlılığı ve sistem direnci yer alacaktır.

Makro iktisattaki gelişmeler çok daha fazladır. Dikkat çekici bir nokta, temel çerçevede fikir birliğine doğru bir gidiş olmasıdır. Ayrıntılar ayrıntılar üzerinedir. Yine de, Mikro iktisat ile kıyaslandığında makro iktisat daha heterojen durumdadır. Makro iktisatta, Lucas'ın 1970 li yıllarda var olan ekonometriye getirdiği eleştirilerinin de etkisiyle (yapısal) Vector autoregression (SVAR) (dinamik ekonometri) yöntemi öne çıkmıştır ve DSGD (Dinamik stokastik genel denge) analizi yapılmaktadır.(D.Colander, 2004, Ayrıca bkz E.Scrapanti ve S. Zamagni, 2005; B.Snowdon ve H.R.Vane, 2005)

Mikro ve makro iktisat, daha genel olarak modern iktisat hızlı gelişim içinde iken, aynı zamanda okutulan derslerin içerikleri ve önerilen kaynaklar açısından birbirine benzeme, aynılaşıma gerçekleşmektedir. Bu durum çekirdek derslerde daha belirgindir.

ABD üniversiteleri yanında Avrupa üniversiteleri için de homojenlik derecesi yüksektir. 2001 yılında yapılan bir çalışmada Avrupa üniversitelerinde özellikle mikro iktisatta homojenliğin gerçekleştiği görülmektedir. Çalışmada incelenen 33 üniversitenin %40 ında Varian'ın **Intermediate Microeconomics** kitabı okutulmaktadır. Ayrıca syllabuslar da birbirine oldukça yakındır. Homojenlik derecesi yüksektir. Makro iktisatta hem okutulan kitaplar, hem de işlenen konular açısından kısmen heterojenlik geçerlidir.(M.Gartner, 2001, s.219–230)

Mikro iktisatta lisans ve doktora düzeyinde ders işleme planları ve okutulan kitaplar açısından neredeyse tam homojenlik gerçekleşmiş durumdadır. İktisat doktora programları üzerine yapılan bir araştırmada (Ö.F.Aysan, Y.S. Hacıhasanoğlu, G.İ. Kara ve A.Suner, 2006, s.4, 12) ABD'deki ilk 16 üniversite'de doktora programının ilk sınıfında Mas-Colell, M.D. Wington ve J.R.Green'in yazdığı **Microeconomic Theory** okutulmaktadır.

Dolayısıyla ders içerikleri aynıdır. Ders içeriği aynılığı, lisans düzeyi açısından da geçerlidir.

Makro iktisatta durum biraz farklı olmakla birlikte, genel görünüm aynıdır. Makro iktisatta temel fark lisans ve doktora düzeyinde verilen iktisattaki yöntem farkıdır. Doktora düzeyinde dinamik genel denge modelleri anlatılmaktadır. Onun gereği olan ileri düzeyde matematik bilgisi dersleri takip edebilmek açısından zorunludur. Lisans düzeyinde ise, IS-LM, AS-AD modelleri kullanılmakta, doktora düzeyinde öğrenci farklı bir makro iktisat ile karşılaşmaktadır.

Homojenlik ve heterojenlik açısından makro iktisat için şunları söyleyebiliriz. Birinci tespit, makro iktisatta ideolojik ve metodolojik farklılıklar büyük ölçüde kalkmıştır. İkinci olarak, teorik matematiğe nazaran uygulamalı matematik önem kazanmaktadır. Üçüncü olarak, doktora düzeyinde ilk yıl aynı konular, aynı matematiksel araçlar verilmektedir. (Ö.F.Aysan, Y.S. Hacıhasanoğlu, G.İ. Kara ve A.Suner,2006, 6, 12) ABD örneğinde ilk yıl derslerde L.Liungqvist ve T.Sargent'ın **Recursive Macroeconomic Theory** ve N.L.Stokey, R.E.Lucas ve E.C.Prescott'un **Recursive Methods in Economic Dynamics** kitapları ilk 16 üniversitenin hepsinde kullanılmaktadır.

Lisans düzeyi açısından da benzer durum vardır. Ders işleme planları, ders içerikleri okutulan kitaplar açısından mikro iktisat kadar olmasa da, benzerlikler, homojenlik artmaktadır.

Lisans düzeyi ve lisansüstü düzeyde dersler homojenleşirken, lisans ve lisansüstü düzey birbirinden kopmaktadır. Lisans düzeyinde basitleştirme, statik analiz geçerli iken, lisansüstü düzeyde dinamik iktisat, kompleks sistemler öne çıkmaktadır.

Sonuçlar

Küreselleşme süreci birçok alanda olduğu gibi, iktisat programlarını ve derslerini de hızla etkilemiştir. Sorun etkilemenin homojen programlar ve homojen ders içeriği yaratıp yaratmadığıdır.

İlk dikkat çeken nokta, ABD'deki doktora programlarına devam eden öğrenciler arasında yabancı öğrencilerin oranının %60'ı aşması ve bu oranın

artmaya devam etmesidir. Bu öğrencilerin %50 si ABD'ye yerleşmektedir. Ülkesine dönenler ise, ABD'deki üniversitelerdeki program ve gelişmeleri çalıştıkları kurumlara yansıtmaya çalışmaktadırlar.

ABD'deki üniversitelerin programları oldukça standartlaşmıştır (homojenleşmiştir).

Bolonya sürecinin de etkisiyle Avrupa'daki programlar hızla ABD'deki üniversite sistemine yaklaşmaktadırlar. Türkiye, bu sürecin dışında değildir. Vakıf, İngilizce ve Türkçe eğitim veren 15 üniversitenin iktisat programları incelendiğinde yakınlaşma açık şekilde görülmektedir.

İktisat programları yanında, programlarda yer alan derslerin içeriklerinde de yakınlaşma yüksektir. Özellikle çekirdek derslerinde, homojenlik yüksektir. Homojenlik, gelişme olmaması anlamına gelmemektedir. Özellikle matematik, oyun kuramı, kaos kuramı, fizik, biyoloji, davranış bilimleri, psikoloji, hatta nöro bilimdeki gelişmeler iktisadı hızla etkilemektedir.

KAYNAKÇA

R.Amir ve M.Kanauff, “Ranking of Economic Departments Worldwide on the Basis of PHD Placement”, **UCL Discussion Paper**, 51, 2005

Ö.F.Aysan, Y.S. Hacıhasanoğlu, G.İ. Kara ve A.Suner, “Önde Gelen İktisat Doktora programlarında Makro İktisat Eğitimi”, **TEK**, 2006

D.Colander, “Globalization and Economics”, **Middlebury College Discussion Paper**, 02-35, 2002

D.Colander, “A Brief History of Post Walrasian Macroeconomics”, **Middlebury College Discussion Paper**, 2004

D.Colander, “What Economists Teach What Economists Do?”, **Journal of Economic Education**, Summer, 2005, s.249–260

D.Colander, R.Holt ve B.Rosser,” The Changing of Mainstream Economics”, **Middlebury College Discussion Paper**, 03-27, 2003

D.Dequech,”Neoclassical, Mainstream, Orthodox, and Heterodox Economics, <http://d.repec.org/n?u=RePEc:anp:en2007:043&r=hpe>, 2007

E.Eren, “Yerleşik İktisatta içerik Kayması ve Paradigma Değişikliği”, der.E.Uygur, **İktisat Eğitimi**, TEK, 2005

E.Eren, “Yerleşik İktisat Ortodoks mudur? “Denge Analizi”, **İktisat Dergisi**, Ekim- Kasım 2007

M.Gartner, “Teaching Economics to Undergraduates in Europe: Volume, Structure, and Contents”, **Journal of Economic Education**, 32 (No. 3, Summer 2001), S. 219-230.

N.D.Güngör ve A.Aysel, “ Brain Drain from Turkey: An Investigation of Students’ Return Intentions’, **ERC Working Papers in Economics 07/01**, 007

Hürriyet Gazetesi, 11 Ekim 2007

P.Kalaitzidakis ve T.Stengos and T. Mamuneas, “Rankings of Academic Journals and Institutions in Economics”, **Department of Economics University of Cyprus, Discussion Papers**,10- 2001

P Kalaitzidakis, ve T.Stengos and T. Mamuneas, “Ranking of Academic Journals and Institutions in Economics”, **Journal of the European Economic Association** 1(6), 2003, s. 1346-1366.

J.L.McCauley ve S.F. Cobera, “Response to “Worrying in Econophysics””, **Physica A**, 369, 343, 2006

W.Milberg, “The New Social Science Imperialism and the Problem of Knowledge in Contemporary Economics”, **New School for Social Research**, 2007

H.Monterio ve A.F.Lopez, “A Comparison of The Undergraduate Economics Major in Europe and in the United States”, **ISCTE ve DINAMIA**, Temmuz 2006

D.Nayyar, “Globalisation, History and Development: A Tale of Two Centruies”, **Cambridge Journal of Economics**, 30, 2006, s.137-159

Z.Öniş ve F.Şenses, “Global Dynamics, Domestic Coalitions and A Reactive State: Major Policy Shifts in Post-War Turkish Economic Development”, **TEK Tartışma Metinleri**, Ekim 2007

E. Screpanti ve S. Zamagni, **An Outline of the History of Economic Thought, Second Edition**, EE, 2005

J.F.Seigfried ve W.A.Stock, “The Market for New Ph. D. Economists in 2002”, **American Economic Review**, 94(4), 2004, s.272-285

J.F.Sieigfried ve W.A.Stock, The Undergraduate Origins of P.H.D. Economists, **Vanderbilt University, Working Paper**, 06-W11, Mayıs 2006

B.Snowdon ve H.R.Vane, **Modern Macroeconomics**, Edward Elgar, 2005

F.Şenses, “Uluslararası Gelişmeler Işığında Türkiye’de Yükseköğretim Sistemi: Temel Eğilimler, Sorunlar, Çelişkiler ve Öneriler”, **ERC Working Papers in Economics 07/05**, Eylül 2007

F.Şenses, “İktisat Alanında Eğitim ve Araştırma Sorunları: Mevcut Durum, Beklentiler ve Öneriler”, der. F.Şenses, **İktisat Öngörü Çalışması**, TÜBA, 2007a

E.Uygur ve O.S.Erdoğan, “Avrupa, ABD ve Türkiye’de iktisat Eğitimi”, E.Uygur, **İktisat Eğitimi**, TEK, 2005

World Economic and Financial Surveys, **World Economic Outlook Globalization and Inequality**, October 2007

<http://www.fp7.org.tr/Portals/0/Alanlar/People/Tersine%20Beyin%20Gocu%2028.06.07.pdf>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Globalization>

EK 1. ABD'DEKİ İLK 20 ÜNİVERSİTENİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI¹⁵

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
	HARV	CHIC	MIT	NORT	PENN	YALE	PRIN	STAN	BERK	NYU	COLM	UC-SD	MICH	UCLA	CORN	UT-AU	ROCH	WISC	MINN	BOST	ORT	
TEMEL DERSLER																						
İktisada Giriş					1				1	1	1			2			1					
Temel Mikro İktisat		1	1	1	1		1	1		1		2	1	1	1	1		1	1	1		
Temel Makro İktisat		1	1	1	1		1	1		1		1	1		1	1		1	1	1		
Orta Düzey İktisat Teorisi									1													
Orta Düzey Mikro İktisat	1	2	1	2	1	1	1	2		2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1		
Orta Düzey Makro İktisat	1	2	1	1	1	1	1	1		2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1		
Toplam	2	6	4	5	5	2	4	5	1	7	3	7	4	5	4	4	3	4	4	4	4,15	
MATEMATİK	1	5	0	1	2	1	1	0	2	1	2	3	1	2	1	2	2	1	1	0	1,45	
İSTATİSTİK	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	2	1	0,95	
EKONOMETRİ	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	3	1	0	1	0	1	0	0	0	0,75	
DiĞER DERSLER																						
Sosyal Analiz	1																					
Uluslar arası İktisat										1												
Eko. Arş. ve İletişim			1																			
Eleş. Okuma ve Yazma Bölüm Semineri						1								1								
1. Sın.Öğr.Bağ. Çalışma							1															
2.Sınıf İçin Özel Eğitim	1																					
Son Sınıf Tezi								1														
Son Sın. Kapsamlı Sınav								1														
Tez			1																			
Final Projesi																				1		
Toplam	2	0	2	0	0	1	3	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0,55
SEÇİMLİK DERSLER																						
Bölüm Seçimlik	6	4	5	6	5	6	5	0	5	4	5	5	4	7	4	5	4	10	6	6		
Bölüm Dışı Seçimlik				3													2					
Toplam	6	4	5	9	5	6	5	0	5	4	5	5	4	7	4	5	6	10	6	6	5,35	

¹⁵ P.Kalaizidakis vd. (2001, 2003) çalışmasında dünya iktisat bölümleri sıralamasında yer alan ilk 20 üniversite sırasıyla şöyledir: Harvard, Chicago, MIT, Northwestern, Yale, Princeton, Stanford, UC-Berkeley, NYU, Columbia, UC-San Diego, Michigan, UC-Los Angeles, Cornell, University of Texas-Austin, Rochester, Wisconsin, Minnesota ve Boston.

EK 2. TÜRKİYE'DE İLK 5 VAKIF ÜNİVERSİTESİNİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI (DERS SAYILARINA GÖRE)

	BİLKENT	KOÇ	SABANCI	BİLGİ	TOBB	ORT.
TEMEL DERSLER						
İktisada Giriş	2	1			2	
Mikro İktisat	1	1	1	2	1	
Makro İktisat	1	1	1	2	1	
Uygulamalı Mikro İktisadi Analiz		1				
Uygulamalı Makro İktisadi Analiz		1				
İleri Mikroiktisat Teorsisi(Mesleki İngilizce)					1	
İleri Makroiktisat Teorisi(Mesleki İngilizce)					1	
Toplam	4	5	2	4	6	4,2
MATEMATİK						
Genel Matematik			1		2	
Kalkülüs/Kalkülüse Giriş	2	1				
İktisatçılar İçin Matematik	1			2	2	
Sosyal Bilimler için Bilgisayar ve Matematik				2		
Sonlu Matematik		1				
Diferansiyel ve İntegral hesap			2			
Matris Teorisi/Lineer Cebire Giriş	1	1				
Matematiksel İktisat						
Toplam	4	3	3	4	4	3,6
İSTATİSTİK						
İstatistik		1			2	
Olasılık ve İstatistiğe Giriş	2		1			
İktisatçılar İçin İstatistik				2		
İstatistiksel Modelleme			1			
Toplam	2	1	2	2	2	1,8
EKONOMETRİ						
Ekonometri	2	2	1	2	2	
Toplam	2	2	1	2	2	1,8
DiĞER İKTİSAT DERSLERİ						
Parasal İktisat	1					
Para Teorisi ve Politikası					1	
Finansal Piyasalar ve Kurumlar					1	
Kamu Ekonomisi					1	
Kamu Eko. Seç. Konular(Mesleki İngilizce)					1	
Uluslararası İktisat	2				2	
Ekonomik Gelişmenin Temelleri					1	
İktisadi Düşünce Tarihi	2				1	
Endüstriyel Org.(Mesleki İngilizce)					1	
Mali Ekonomi	1					
Oyunlar ve Stratejiler			1			
Toplam	6	0	1	0	9	3,2

İŞLETME						
İşletme Finansı	1					
Finansal Muhasebe	1	1			1	
İşletme ve yönetim fonksiyonlarına giriş					1	
Girişimcilik ve Liderlik					1	
Yönetim Muhasebesi		1				
Toplam	2	2	0	0	3	1,4
DiĞER SOSYAL BİLİMLER DERSLERİ						
Psikoloji		1				
Sosyolojiye Giriş	1					
Sosyal Psikolojiye Giriş	1					
Sosyal Bilimler İçin Programlamaya Giriş	1					
Sosyal Bilimler İçin Hesaplamaya Giriş	1					
Uygarıklar Tarihi	2				1	
Dünya Uygarıkları		1				
Sosyal Sorunlar ve Eleştirel Düşünce				2		
Toplumsal Duyarlılık Projeleri			1			
Doğa ve Bilim			2			
İnsan ve Toplum			2			
Edebiyatta Büyük Eserler			3			
Batı Sanatının Büyük Eserleri			1			
Osmanlı Kültürünün Büyük Eserleri			1			
Klasik Müziğin Büyük Eserleri			1			
Sinemanın Büyük Yapıtları			1			
Tiyatroda Büyük Eserler			1			
Modern Sanatta Büyük Eserler			1			
Hukuk ve Etik			1			
Hukuka Giriş					1	
Türk Hukukunda Seçilmiş Konular	1					
Ticaret Hukuku		1				
Toplam	7	3	15	2	2	5,8
FONKSİYONEL DERSLER						
Oryantasyon	1					
İngilizce ve Kompozisyon	2					
Akademik Yazım		2				
Bilgisayar Uygulamaları		1			1	
Bilgisayar programlama					1	
Ortak Eğitime Giriş					1	
Türkçe Konuşma ve Kompozisyon		1				
Bilişim Teknolojileri					1	
Toplam	3	4	0	0	4	2,2
SEÇİMLİK DERSLER						
Bölüm Seçimlik	11	6	9	10	4	
Üniversite Seçimlik		9	11	10	4	
Fakülte Seçimlik			5		2	
Toplam	11	15	25	20	10	16,2

EK 3. TÜRKİYE'DE İNGİLİZCE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET ÜNİVERSİTESİNİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI (DERS SAYILARINA GÖRE)

	BOĞAZİÇİ	ODTÜ	MARMARA	HACETTEPE	İSTANBUL	ORT
ZORUNLU DERSLER						
İktisada Giriş	2	2	2	2	1	
Mikro İktisat	2	1	2	2	1	
Makro İktisat	2	1	2	2	1	
Ekonomi					1	
Orta Düzey Mikro İktisat					1	
Orta Düzey Makro İktisat					1	
Toplam	6	4	6	6	6	5,6
MATEMATİK						
Matematik					2	
Kalkülüs	2	2	2			
İktisatçılar İçin Matematik	1			2	1	
Matematiksel Dinamik İktisat					1	
İkt. İçin Mat.Optimizasyon					1	
Matris Teorisi/Lineer Cebir	1	1				
Matematiksel İktisat			2	2	1	
Toplam	4	3	4	4	6	4,2
İSTATİSTİK						
İstatistiğe Giriş/İstatistik			2	2		
İktisatçılar İçin İstatistik		2			2	
Matematiksel İstatistik	2		2			
Toplam	2	2	4	2	2	2,4
EKONOMETRİ						
Ekonometri	1	2	2	2	1	
Toplam	1	2	2	2	1	1,6
DiĞER İKTİSAT DERSLERİ						
Parasal İktisat				2		
Para Teorisi			1		2	
Banka ve Para Politikası			1			
Para, Banka ve Finansal Kur.	1					
Para Teorisi/Para Teorisi ve Kur.		1				
Banka ve Diğeri Finansal Kur.					1	
Uluslararası Parasal İktisat					1	
Türkiye Ekonomisi	1	1	1	2	1	
Türkiye'nin İktisadi Tarihi			1			
Uluslararası İktisat	1	2		2		
Uluslararası Ticaret			2		1	
Büyüme ve Gelişme	1			2		
İktisadi Kalkınma					1	
İktisadi Büyüme			1		1	

İktisadi Düşünce Tarihi	1		2	2	2	
Maliye Politikası				1		
Maliye Politikası ve Kamu Mal.		1				
Kamu Maliyesi	1			1		
İktisadi Analiz					2	
Güncel İktisadi Sorunlar					1	
İktisata Yönlendirme	1					
İktisadi Tarih/Sos.ve İkt.Tarih		2		2		
İktisat Semineri		1				
Toplam	7	8	9	14	13	10,2
İŞLETME						
Finansal Muhasebe	1			2	2	
Yönetime Giriş	1			1		
İşletme Yönetimi					1	
İşletme Yönetimine Giriş					1	
Toplam	2	0	0	3	4	1,8
DiĞER SOSYAL BİLİMLER DERSLERİ						
Sosyal Değişimin Dinamikleri			1			
Felsefeye Giriş				1		
Hukuka Giriş	1			1		
Siyaset Bilimine Giriş	1					
Sosyoloji/Sosyolojiye Giriş	1		1	1		
Psikolojiye Giriş	1					
Anayasa Hukukuna Giriş				1		
Siyasi Tarih				1		
İnsanbilim			1			
Toplam	4	0	3	5	0	2,4
FONKSİYONEL DERSLER						
Beden Eğitimi/Güzel Sanatlar					2	
Bilgisayar Uygulamaları				2		
Araştırma Yöntemlerine Giriş		2				
Okuma ve Yazma Bec.Gel.		2				
İleri Okuma ve Sözlü İletişim		1				
Veri İşlemeye Giriş	1					
Toplam	1	5	0	2	2	2
SEÇİMLİK DERSLER						
Kısıtlanmış Bölüm Seçimlik	4			10		
Alan Seçimlik	3	6	18			
Serbest Seçimlik	7	6			16	
Toplam	14	12	18	10	16	14

**EK 4. TÜRKİYE'DE TÜRKÇE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET
ÜNİVERSİTESİNİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI (DERS SAYILARINA GÖRE)**

	ANKARA	HACETTEPE	YILDIZ	MARMARA	İSTANBUL	ORT
TEMEL DERSLER						
İktisada Giriş	2	2	2	2	2	
Mikro İktisat	1	2	1	2	1	
Makro İktisat	1	2	1	2	1	
Toplam	4	6	4	6	4	4,8
MATEMATİK						
Matematik	2			2	4	
İktisatçılar İçin Matematik		2	2			
Matematiksel İktisat	1	2			1	
Toplam	3	4	2	2	5	3,2
İSTATİSTİK						
İstatistik	2	2	2	2		
İktisatçılar İçin İstatistik					2	
Toplam	2	2	2	2	2	2
EKONOMETRİ						
Ekonometri	1	2	2	1	1	
Toplam	1	2	2	1	1	1,4
DiĞER İKTİSAT DERSLERİ						
Parasal İktisat		2				
Para Teorisi	1		1	1		
Para Teorisi ve Politikası					2	
Bankacılık ve Finansal Kurumlar					1	
Para Politikası	1			1		
Türkiye Ekonomisi	1	2	1	1	1	
Türkiye İktisat Tarihi			1	1		
Uluslararası Para ve finans					1	
Uluslararası İkt./Ulus.İkt.Teorisi	1	2	2	2	1	
Uluslararası İktisat Politikası	1			1		
İktisadi kalkınma	1		1	1	1	
İktisadi Büyüme	1			1	1	
Büyüme ve Gelişme		2				
Kamu Ekonomisi		2	1			
Kamu maliyesi				1		
İktisadi Düşünce Tarihi	1	2	1	1	1	
İktisadi Tarih	1	2	1	1	1	
İktisat Politikası			1	2	1	
İktisadi Sistemler			1	1		
Sanayi İktisadi	1					
Güncel ekonomik sorunlar					1	
İktisadi analiz				1	1	

Maliye teorisine giriş					1	
Finansal iktisat	1					
Maliye politikası	1					
İktisadi entegrasyon				1		
Dünya ekonomisi	1			1		
Bitirme Tezi			1			
Toplam	13	14	12	18	14	14,2
İŞLETME						
İşletme bilimine giriş			1	1	1	
Introduction to Management		1				
Genel Muh./Finansal Muh.	2	2	2	2	1	
Finansal analiz					1	
Envanter ve bilanço				1		
Karar alma teknikleri					1	
Toplam	2	3	3	4	4	3,2
DiĞER SOSYAL BİLİMLER DERSLERİ						
Siyasal düşünceler tarihi	1					
Hukuka Giriş	1	1	1	1		
Anayasa Hukuku	1	1	1			
Felsefeye Giriş		1				
Sosyolojiye Giriş	1	1	1		1	
İktisat Sosyolojisi				1		
Türkiye'nin Toplumsal Yapısı			1			
Siyasi Tarih		1				
Borçlar Hukuku			1	1		
Ticaret Hukuku				1		
Türk Vergi Sistemi			1	1		
Toplam	4	5	6	5	1	4,2
FONKSİYONEL DERSLER						
Temel bilgisayar bilimleri			1			
Bilgisayar Uygulamaları		2				
Araştırma Yöntemleri			1			
Toplam	0	2	2	0	0	0,8
SEÇİMLİK DERSLER						
Bölüm Seçimlik		10	6	12		
Fakülte Seçimlik			4			
Üniversite Seçimlik			3		16	
Toplam	10	10	13	12	16	12,2

EK 5. TÜRKİYE'DE İLK 5 VAKIF ÜNİVERSİTESİNİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI (KREDİLERE GÖRE)

	BİLKENT	KOÇ	SABANCI	BİLGİ	TOBB	ORT.
TEMEL DERSLER						
İktisada Giriş	6	3			8	
Mikro İktisat	3	3	3	6	4	
Makro İktisat	3	3	3	6	4	
Uygulamalı Mikro İktisadi Analiz		3				
Uygulamalı Makro İktisadi Analiz		3				
İleri Mikroiktisat Teorsisi(Mesleki İngilizce)					2	
İleri Makroiktisat Teorisi(Mesleki İngilizce)					2	
Toplam	12	15	6	12	20	13
MATEMATİK						
Genel Matematik			3		8	
Kalkülüs/Kalkülüse Giriş	8	4				
İktisatçılar İçin Matematik	3			6	6	
Sosyal Bilimler için Bilgisayar ve Matematik				6		
Sonlu Matematik		3				
Diferansiyel ve İntegral hesap			6			
Matris Teorisi/Lineer Cebire Giriş	3	3				
Matematiksel İktisat						
Toplam	14	10	9	12	14	11,8
İSTATİSTİK						
İstatistik		3			6	
Olasılık ve İstatistiğe Giriş	6		3			
İktisatçılar İçin İstatistik				6		
İstatistiksel Modelleme			3			
Toplam	6	3	6	6	6	5,4
EKONOMETRİ						
Ekonometri	6	6	3	6	6	
Toplam	6	6	3	6	6	5,4
DiĞER İKTİSAT DERSLERİ						
Parasal İktisat	3					
Para Teorisi ve Politikası					3	
Finansal Piyasalar ve Kurumlar					3	
Kamu Ekonomisi					3	
Kamu Eko. Seç. Konular(Mesleki İngilizce)					2	
Uluslararası İktisat	6				6	
Ekonomik Gelişmenin Temelleri					3	
İktisadi Düşünce Tarihi	6				3	
Endüstriyel Org.(Mesleki İngilizce)					2	
Mali Ekonomi	3					
Oyunlar ve Stratejiler			3			
Toplam	18	0	3	0	25	9,2

İŞLETME						
İşletme Finansı	3					
Finansal Muhasebe	4	3			4	
İşletme ve yönetim fonksiyonlarına giriş					3	
Girişimcilik ve Liderlik					2	
Yönetim Muhasebesi		3				
Toplam	7	6	0	0	9	4,4
DiĞER SOSYAL BİLİMLER DERSLERİ						
Psikoloji		3				
Sosyolojiye Giriş	3					
Sosyal Psikolojiye Giriş	3					
Sosyal Bilimler İçin Programlamaya Giriş	3					
Sosyal Bilimler İçin Hesaplamaya Giriş	3					
Uygarıklar Tarihi	6				3	
Dünya Uygarıkları		3				
Sosyal Sorunlar ve Eleştirel Düşünce				18		
Toplumsal Duyarlılık Projeleri			0			
Doğa ve Bilim			8			
İnsan ve Toplum			6			
Edebiyatta Büyük Eserler			9			
Batı Sanatının Büyük Eserleri			3			
Osmanlı Kültürünün Büyük Eserleri			3			
Klasik Müziğin Büyük Eserleri			3			
Sinemanın Büyük Yapıtları			3			
Tiyatroda Büyük Eserler			3			
Modern Sanatta Büyük Eserler			3			
Hukuk ve Etik			3			
Hukuka Giriş					3	
Türk Hukukunda Seçilmiş Konular	3					
Ticaret Hukuku		3				
Toplam	21	9	44	18	6	19,6
FONKSİYONEL DERSLER						
Oryantasyon	1					
İngilizce ve Kompozisyon	6					
Akademik Yazım		6				
Bilgisayar Uygulamaları		3			2	
Bilgisayar programlama					3	
Ortak Eğitime Giriş					1	
Türkçe Konuşma ve Kompozisyon		4				
Bilişim Teknolojileri					1	
Toplam	7	13	0	0	7	5,4
SEÇİMLİK DERSLER						
Bölüm Seçimlik	33	18	27	30	12	
Üniversite Seçimlik		28	33	30	12	
Fakülte Seçimlik					6	
Toplam	33	46	60	60	30	45,8

EK 6. TÜRKİYE'DE İNGİLİZCE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET ÜNİVERSİTESİNİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI (KREDİLERE GÖRE)

	BOĞAZİÇİ	ODTÜ	MARMARA	HACETTEPE	İSTANBUL	ORT
ZORUNLU DERSLER						
İktisada Giriş	6	10	6	6	4	
Mikro İktisat	6	4	6	6	4	
Makro İktisat	6	4	6	6	4	
Ekonomi					4	
Orta Düzey Mikro İktisat					3	
Orta Düzey Makro İktisat					3	
Toplam	18	18	18	18	22	
MATEMATİK						
Matematik					8	
Kalkülüs	8	10	6			
İktisatçılar İçin Matematik	3			6	2	
Matematiksel Dinamik İktisat					3	
İkt. İçin Mat.Optimizasyon					2	
Matris Teorisi/Lineer Cebir	4	3				
Matematiksel İktisat			6	6	4	
Toplam	15	13	12	12	19	
İSTATİSTİK						
İstatistiğe Giriş/İstatistik			6	6		
İktisatçılar İçin İstatistik		6			6	
Matematiksel İstatistik	6		6			
Toplam	6	6	12	6	6	
EKONOMETRİ						
Ekonometri	3	8	6	6	3	
Toplam	3	8	6	6	3	
DiĞER İKTİSAT DERSLERİ						
Parasal İktisat				6		
Para Teorisi			3		6	
Banka ve Para Politikası			3			
Para, Banka ve Finansal Kur.	3					
Para Teorisi/Para Teo.ve Kur.		3				
Banka ve Diğ. Finansal Kur.					3	
Uluslararası Parasal İktisat					3	
Türkiye Ekonomisi	3	3	3	6	3	
Türkiye'nin İktisadi Tarihi			3			
Uluslararası İktisat	3	6		6		
Uluslararası Ticaret			6		3	

Büyüme ve Gelişme	3			6		
İktisadi Kalkınma					3	
İktisadi Büyüme			3		3	
İktisadi Düşünce Tarihi	3		6	6	4	
Maliye Politikası				3		
Maliye Pol. ve Kamu Mal.		3				
Kamu Maliyesi	3			3		
İktisadi Analiz					5	
Güncel İktisadi Sorunlar					2	
İktisata Yönlendirme	3					
İktisadi Tarih/Sos.ve İkt.Tarih		6		6		
İktisat Semineri		3				
Toplam	21	24	27	42	35	29,8
İŞLETME						
Finansal Muhasebe	3			6	5	
Yönetime Giriş	3			3		
İşletme Yönetimi					2	
İşletme Yönetimine Giriş					3	
Toplam	6	0	0	9	10	5
DiĞER SOSYAL BİLİMLER DERSLERİ						
Sosyal Değ. Dinamikleri			3			
Felsefeye Giriş				3		
Hukuka Giriş	3			3		
Siyaset Bilimine Giriş	3					
Sosyoloji/Sosyolojiye Giriş	3		3	3		
Psikolojiye Giriş	3					
Anayasa Hukukuna Giriş				3		
Siyasi Tarih				3		
İnsanbilim			3			
Toplam	12	0	9	15	0	7,2
FONKSİYONEL DERSLER						
Beden Eğitimi/Güz. Sanatlar					0	
Bilgisayar Uygulamaları				6		
Araştırma Yöntemlerine Giriş		6				
Okuma ve Yazma Bec.Gel.		8				
İleri Okuma ve Sözlü İletişim		3				
Veri İşlemeye Giriş	3					
Toplam	3	17	0	6	0	5,2
SEÇİMLİK DERSLER						
Kısıtlanmış Bölüm Seçimlik	12			30		
Alan Seçimlik	9	32	54			
Serbest Seçimlik	21	18			36	
Toplam	42	50	54	30	36	42,4

EK 7. TÜRKİYE'DE TÜRKÇE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET ÜNİVERSİTESİNİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI (KREDİLERE GÖRE)

	ANKARA	HACETTEPE	YILDIZ	MARMARA	İSTANBUL	ORT
TEMEL DERSLER						
İktisada Giriş	10	6	6	8	9	
Mikro İktisat	5	6	3	8	6	
Makro İktisat	5	6	3	8	5	
Toplam	20	18	12	24	20	18,8
MATEMATİK						
Matematik	8			6	10	
İktisatçılar İçin Matematik		6	6			
Matematiksel İktisat	4	6			3	
Toplam	12	12	6	6	13	9,8
İSTATİSTİK						
İstatistik	8	6	6	6		
İktisatçılar İçin İstatistik					6	
Toplam	8	6	2	6	6	5,6
EKONOMETRİ						
Ekonometri	5	6	6	3	3	
Toplam	5	6	6	3	3	4,6
DİĞER İKTİSAT DERSLERİ						
Parasal İktisat		6				
Para Teorisi	5		3	3		
Para Teorisi ve Politikası					6	
Bankacılık ve Finansal Kurumlar					3	
Para Politikası	4			3		
Türkiye Ekonomisi	5	6	3	4	3	
Türkiye İktisat Tarihi			3	4		
Uluslararası Para ve finans					3	
Uluslararası İkt./Ulus.İkt.Theorisi	5	6	6	8	6	
Uluslararası İktisat Politikası	5			4		
İktisadi kalkınma	4		3	4	3	
İktisadi Büyüme	4			4	3	
Büyüme ve Gelişme		6				
Kamu Ekonomisi		6	3			
Kamu maliyesi				3		
İktisadi Düşünce Tarihi	4	6	3	4	4	
İktisadi Tarih	4	6	3	4	2	
İktisat Politikası			3	8	2	
İktisadi Sistemler			2	4		
Sanayi İktisadi	4					
Güncel ekonomik sorunlar					3	

İktisadi analiz				4	4	
Maliye teorisine giriş					2	
Finansal iktisat	4					
Maliye politikası	4					
İktisadi entegrasyon				3		
Dünya ekonomisi	4			4		
Bitirme Tezi			6			
Toplam	56	42	38	68	44	49,6
İŞLETME						
İşletme bilimine giriş			3	2	3	
Introduction to Management		3				
Genel Muh./Finansal Muh.	8	6	6	6	2	
Finansal analiz					3	
Envanter ve bilanço				3		
Karar alma teknikleri					3	
Toplam	8	9	9	11	11	9,6
DiĞER SOSYAL BİLİMLER DERSLERİ						
Siyasal düşünceler tarihi	3					
Hukuka Giriş	3	3	3	3		
Anayasa Hukuku	4	3	3			
Felsefeye Giriş		3				
Sosyolojiye Giriş	3	3	3		2	
İktisat Sosyolojisi				2		
Türkiye'nin Toplumsal Yapısı			3			
Siyasi Tarih		3				
Borçlar Hukuku			3	3		
Ticaret Hukuku				3		
Türk Vergi Sistemi			3	3		
Toplam	13	15	18	14	2	12,4
FONKSİYONEL DERSLER						
Temel bilgisayar bilimleri			3			
Bilgisayar Uygulamaları		6				
Araştırma Yöntemleri			2			
Toplam	0	6	5	0	0	2,2
SEÇİMLİK DERSLER						
Bölüm Seçimlik		30	15	24		
Fakülte Seçimlik			12			
Üniversite Seçimlik			9		36	
Toplam	30	30	36	24	36	31,2

EK 8. TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARINDAKİ SEÇMELİ/ZORUNLU DERS ORANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI (DERS SAYISINA GÖRE)

İLK 5 VAKIF ÜNİVERSİTESİ						
	KOÇ	BİLKENT	BİLGİ	SABANCI	TOBB	ORT
SEÇİMLİK	15	11	20	20	10	15,2
TOPLAM	40	45	38	43	56	44,4
S/T	0,375	0,244	0,526	0,465	0,178	0,342
İNGİLİZCE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET ÜNİVERSİTESİ						
	BOĞAZIÇI	ODTÜ	MARMARA	HACETTEPE	İSTANBUL	ORT
SEÇİMLİK	14	16	18	10	16	14,8
TOPLAM	48	44	50	48	55	49
S/T	0,291	0,363	0,360	0,208	0,290	0,302
TÜRKÇE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET ÜNİVERSİTESİ						
	ANKARA	HACETTEPE	YILDIZ	MARMARA	İSTANBUL	ORT
SEÇİMLİK	10	10	13	12	16	12,2
TOPLAM	52	48	56	56	55	53,4
S/T	0,192	0,208	0,232	0,214	0,290	0,228

EK 9. TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARINDAKİ SEÇMELİ/ZORUNLU DERS ORANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI (KREDİLERE GÖRE)

İLK 5 VAKIF ÜNİVERSİTESİ						
	KOÇ	BİLKENT	BİLGİ	SABANCI	TOBB	ORT
SEÇİMLİK	46	33	60	60	30	45,8
TOPLAM	123	132	124	124	151	130,8
S/T	0,373	0,250	0,483	0,483	0,198	0,350
İNGİLİZCE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET ÜNİVERSİTESİ						
	BOĞAZIÇI	ODTÜ	MARMARA	HACETTEPE	İSTANBUL	ORT
SEÇİMLİK	42	50	54	30	36	42,4
TOPLAM	141	132	142	144	139	139,6
S/T	0,297	0,378	0,380	0,208	0,258	0,303
TÜRKÇE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET ÜNİVERSİTESİ						
	ANKARA	HACETTEPE	YILDIZ	MARMARA	İSTANBUL	ORT
SEÇİMLİK	30	30	36	24	36	31,2
TOPLAM	183	144	156	168	147	159,6
S/T	0,163	0,208	0,230	0,142	0,244	0,195

EK 10. TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN İKTİSAT LİSANS PROGRAMLARINDA AÇTIKLARI BAZI SEÇMELİ DERSLER¹⁶

İLK 5 VAKIF ÜNİVERSİTESİ					
	BİLKENT	KOÇ	SABANCI	BİLGİ	TOBB
Oyun Teorisi	X	X	X		X
Çalışma Ekonomisi				X	X
Kamu Ekonomisi			X	X	
Uluslararası İktisat			X	X	
Enerji Ekonomisi				X	X
Endüstriyel İktisat	X			X	
Çevre Ekonomisi	X			X	X
İNGİLİZCE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET ÜNİVERSİTESİ					
	BOĞAZİÇİ	ODTÜ	MARMARA	HACETTEPE	İSTANBUL
Oyun Teorisi			X	X	
Çalışma Ekonomisi	X	X		X	X
İktisadi Düşünce Tarihi	X	X			
İktisat Politikası	X		X		
Kamu Maliyesi			X		X
Endüstriyel İktisat		X	X		
Endüstriyel Organizasyon				X	X
Çevre ve Doğal Kay.Eko.	X			X	X
Uluslararası Finans			X	X	
Türkiye İktisat Tarihi	X	X			X
Kalkınma İktisadı		X	X		
Kent Ekonomisi	X	X		X	
Ulaştırma Ekonomisi	X				
Tarım Ekonomisi	X	X	X	X	
Politik İktisat			X	X	
Uygulamalı Ekonometri	X	X	X		
Avrupa İktisat Tarihi	X	x			
Türkiye Eko. Semineri		X	X		
Ekonomide Özel Konular	X		X		
Uluslararası İkt. Başlıklar	X		X		
Proje Değerlendirme	X	X		X	
Ticaret Hukuku				x	X
Türk Vergi Sistemi	X			X	X
TÜRKÇE EĞİTİM YAPAN İLK 5 DEVLET ÜNİVERSİTESİ					
	ANKARA	HACETTEPE	YILDIZ	MARMARA	İSTANBUL
Oyun Teorisi	X	x	x		
Çalışma Ekonomisi		x	x		X
Kamu Ekonomisi	X			x	
Kamu Maliyesi	X		x		
Çevre ve Doğal Kay. Eko.	X	X			
Çevre Ekonomisi			x		X

¹⁶ Bu tabloda her üniversite grubu içinde en az iki üniversitenin iktisat lisans programlarında açılan dersler yer almaktadır.

Endüstri Ekonomisi			x		X
Maliye Politikası				x	X
İktisadi Planlama			x	x	X
Turizm Ekonomisi			x	x	X
Kent Ekonomisi		x	x		
Tarım Ekonomisi	X	x	x		
Uygulamalı Ekonometri			x	x	
Seminer	X	x			
Mali Tablolar Analizi			x	x	
Maliyet Muhasebesi			x	x	X
Siyaset Bilimine Giriş			x		X
Uluslararası İlişkilere Giriş			x		X
İş Hukuku			x	x	
Borçlar Hukuku	X				X
İdare Hukuku	X		x		
Ticaret Hukuku	X	X	x		X